

BESIGHEIDSTUDIES STUDIES: GRAAD 12: KWRT 1: HFST 3

NOTAS: ETIEK EN PROFESSIONALISME : 2019

INHOUDSOPGAWE

TOPICS	PAGES
Eksamenriglyne etiek en professionalisme	
Terme en definisies	
Definisie van etiese gedrag	
Voorbeelde van etiese en onetiese sakepraktyke	
Voorbeelde van professionele en onprofessionele sakepraktyke	
Verskille tussen professionalisme en etiek	
Toepassing van King Kode beginsels	
Professionele, verantwoordelike, etiese en effektiewe sakepraktyke	
Tipes onetiese / onprofessionele sakepraktyke en voorbeelde	
Verduideliking van tipes onetiese / onprofessionele sakepraktyke	
Strategieë om onetiese / onprofessionele sakepraktyke te hanteer	

Leerders moet in staat wees om:

- Definieer etiese gedrag
- Gee praktiese voorbeelde van etiese en onetiese sakepraktyke, bv. gebruik van billike teen onbillike reklame tegnieke, ens.
- Gee praktiese voorbeelde van professionele en onprofessionele sakepraktyke, bv. goeie gebruik van werksyd en misbruik van werksyd, ens.
- Verduidelik hoe besighede King kode beginsels van deursigtigheid, aanspreeklikheid en verantwoordelikheid vir goeie korporatiewe bestuur kan toepas om etiese en professionele sakepraktyke te verbeter.
- Stel maniere voor waarop professionele, verantwoordelike, etiese en effektiewe besigheidspraktyke uitgevoer moet word, bv. betaling van billike lone, die verskaffing van kwaliteit goedere en dienste, nie 'n besigheidsonderneming op ander se koste begin nie, ens.
- Identifiseer tipes onetiese en onprofessionele gedrag uit gegewe scenario's / stellings.
- Bespreek / verduidelik die volgende onprofessionele en onetiese ondernemingspraktyke:
  - o Seksuele teistering
  - o Ongemagtigde gebruik van fondse en hulpbronne in die werkplek
  - o Onbillike reklame - definisie en voorbeelde
  - o Pryse van goedere in landelike gebiede
  - o Belasting / Belastingontduiking
  - o Misbruik van werksyd
- Identifiseer bogenoemde onetiese en onprofessionele gedrag uit gegewe gevallestudies / besigheids scenario's
- Bied verbeterings/aanbevelings aan vir bogenoemde onetiese besigheidsgedrag / praktyke.

Term of begrip	Definisie
Besigheidsetiek	Idees oor wat moreel korrek is of nie in 'n sakesituasie toegepas word nie.
Etiese gedrag	Optree op maniere wat ooreenstem met wat die samelewing en individue dink goeie waardes is.
Sakepraktyk	'N Prosedure / reël gevolg deur 'n besigheid in die nastrewing van sy doelwitte.
Professionalisme	Beskryf die internasionaal aanvaarde standaard / verwagtings wat die samelewing van mense se optrede en vlakke van bevoegdheid in die werkplek het.
Belastingontduiking	Wanneer 'n besigheid nie al hul inkomste aan die SAID verklaar nie met die doel om minder belasting te betaal.
Korporatiewe bestuur	Die uitoefening van etiese en effektiewe leierskap deur die raad van bestuurders van 'n onderneming ten opsigte van goeie prestasie / effektiewe beheer / volhoubaarheid en winsgewendheid.
Aanspreeklikheid	Huidige direkteure en amptenare wat verantwoordelik is vir belanghebbendes vir hul besluite en optrede.
Deursigtigheid	Direkteure en bestuurders word verwag om op 'n wyse te werk wat vir belanghebbendes maklik is om te verstaan watter aksies uitgevoer word.
Verantwoordelikheid	Die wettige en morele verpligting van die besigheid met betrekking tot die ekonomiese, sosiale en natuurlike omgewing waarin dit bedryf word.

Betekenis van etiese gedrag

- Verwys na maniere om te reageer wat ooreenstem met wat die samelewing en individue dink goeie waardes is.
- Etiese gedrag word van elke werknemer in die onderneming verwag.
- Dit beteken dat die hoogste regs- en morele standaard gehandhaaf word wanneer belanghebbendes hanteer word.

Voorbeelde van etiese en onetiese sakepraktyk

Etiese besigheidspraktyke	Onetiese besigheidspraktyke
<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik eerlike advertensies • Inligting oor kliënte en werknemers word nie tot voordeel van die besigheid bekend gemaak nie. • Besigheidshandelinge word openlik gedoen. • Betaal billike lone • Werk binne die wet • Verseker dat die omgewing nie besoedel is nie. • Nie betrokke raak by onwettige sakepraktyke nie • Gebruik nie kinderarbeid nie • Goedkeuring van kodes van goeie etiese praktyk. • Die vestiging van korporatiewe maatskaplike verantwoordelikeheidsinisiatiewe. • Aanmoediging van werknemers om etiese gedrag aan te neem. • Behandeling van alle werknemers ewe • Aandeelhouders en werknemers se persoonlike belang en besigheidsbelang is nie in stryd met mekaar nie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Onbillike reklame • Pryse van goedere in landelike gebiede is duurder • Belasting / Belastingontduiking • Begin 'n onderneming ten koste van iemand anders • Betaal werknemers onbillike lone • Die wet oortree • Besoedel die omgewing • Omkoperij gebruik om besigheid te verkry • Betrokke in onwettige sakepraktyke

Voorbeelde van professionele en onprofessionele besigheids praktyk

Professioneel	Onprofessioneel
<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik beleefde taal aan kollegas. • Goeie gebruik van werk tyd • Hou kliënte se besonderhede vertroulik / Gebruik nie kliënte se inligting vir persoonlike wins nie. • Behandeling van alle mense dieselfde. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik onbeskof / onbeleefde taal • Misbruik van werk tyd. • Bespreek kliënte se inligting / gebruik kliënte se inligting vir persoonlike wins. • Gee 'n paar mense spesiale gunste. • Oorskry die aantal ure gewerk. • Ongemagtigde gebruik van sakebronne.

Verskille of onderskeid tussen professionalisme en etiek

Professionalisme	Etiek
Verwys na wat reg / verkeerd / aanvaarbaar is in 'n besigheid	• Verwys na die beginsels van reg en verkeerd / aanvaarbaar in die samelewing
• Stel standaarde van verwagte gedrag	• Voldoen aan 'n stel waardes wat moreel aanvaarbaar is
• Die toepassing van 'n gedragskode van 'n beroep of besigheid	• Vorm deel van 'n gedragskode om werknemers te lei om eties op te tree
• Fokus op die ontwikkeling van 'n morele kompas vir besluitneming	• Fokus op die handhawing van die reputasie van 'n besigheid / beroep
• Sluit riglyne in op werknemers se voorkoms / kommunikasie / houding / verantwoordelikheid, ens.	• Betrek die beginsels van reg en verkeerd in besigheidsaktiwiteite / praktyke / omgang

Maniere waarop ondernemings King Kode-beginsels kan toepas vir goeie korporatiewe bestuur Deursigtigheid

- Besluite / aksies moet duidelik wees vir alle belanghebbendes.
- Personeel en ander prosesse moet oop en deursigtig wees.
- Werknemers / Aandeelhouers / Direkteure moet bewus wees van die indiensnemingsbeleid van die onderneming.
- Oudit- en ander verslae moet akkuraat / beskikbaar wees vir aandeelhouers / werknemers.
- Gereelde oudits moet gedoen word om die effektiwiteit van die onderneming te bepaal.
- Besigheidshandelinge moet openlik gedoen word sodat daar geen teken van oneerlikheid / korrupsie is nie.
- Besighede moet besonderhede van aandeelhouers se stemreg gee voor / tydens die Algemene Jaarvergadering.
- Die direksie moet verslag doen oor beide die negatiewe en positiewe impak van die besigheid op die gemeenskap / omgewing.
- Die direksie moet verseker dat die maatskappy se etiek effektief geïmplementeer word.

Aanspreeklikheid

- Daar moet gereelde kommunikasie tussen bestuur en belanghebbendes wees.
- Maatskappy moet interne en eksterne ouditeure aanstel om finansiële state te oudit.
- Die direksie moet verseker dat die maatskappy se etiek effektief geïmplementeer word.
- Besighede moet aanspreeklik wees vir hul besluite / aksies.
- Besighede moet akkurate jaarverslae aan aandeelhouers by die Algemene Jaarvergadering (AJV).
- Topbestuur moet verseker dat ander vlakke van bestuur duidelik is oor hul rolle en verantwoordelikhede om aanspreeklikheid te verbeter.

Verantwoordelikheid

- Die besigheid / direksie behoort programme te ontwikkel en te implementeer wat gemik moet wees op die beskerming van die gemeenskappe waarin hulle funksioneer.
- Die besigheid / direksie moet remediërende programme ontwikkel om die omgewing te beskerm, byvoorbeeld om lug- en waterbesoedeling te verminder.

Maniere waarop professionele, verantwoordelike, etiese en effektiewe sakepraktyk uitgevoer moet word

- Besighede moet al hul werknemers gelyk behandel, ongeag hul ras / kleur / ouderdom / geslag / gestremdheid, ens.
- Missie moet waardes van gelykheid / respek insluit.
- Behandel werkers met respek / waardigheid deur goed verrigte werk te erken / die waarde van menslike kapitaal
- Betaal billike lone / salarisse wat in lyn is met die minimum vereistes van die WBD / Vergoed werknemers vir oortyd / openbare vakansiedae.
- Alle werkers moet toegang hê tot gelyke geleenthede / posisies / hulpbronne.
- Beplan behoorlik en plaas voorkomende maatreëls in plek.
- Verseker dat werknemers werk in 'n werksomgewing wat bevorderlik is vir veiligheid / regverdigheid / vry van verleentheid.
- Moenie 'n onderneming begin met die gebruik van ander besighede se idees wat deur die wet beskerm word nie.
- Raak betrokke in omgewingsbewusmakingsprogramme / Vermo om die omgewing te besoedel, bv. deur wettige wegdoen van giftige afval.
- Werkgewers en werknemers moet voldoen aan wetgewing met betrekking tot gelyke geleenthede / menseregte in die werkplek.
- Ondernemings moet aandeleprogramme ontwikkel / strategieë bevorder om te verseker dat alle werknemers gelyk behandel word ongeag status / rang / krag.
- Opleiding / Inligting / Besigheidsbeleid behoort kwessies te bevat soos diversiteit / diskriminasie / teistering.
- Werkgewers behoort vinnig te reageer om voorvalle van diskriminasie in die werkplek aan te meld.
- Opdragte / Take moet respekvol gegee word en die ontvanger / werknemer toe te laat om 'n antwoord te gee op die wyse waarop die taak uitgevoer moet word.

Tipies onetiese / onprofessionele sakepraktyk en voorbeelde

Tipies onetiese / onprofessionele sakepraktyk	Voorbeelde
Seksuele teistering	- Bestuurders wat werknemers bevorderings belowe as hulle instem om 'n verhouding met hulle te hê.
Ongemagtigde gebruik van werksfondse en hulpbronne	- Personeel wat musiek en fliëks aflaai met die hulpbronne van die onderneming - En werknemer wat besigheidsmiddele vir sy / haar eie persoonlike wins gebruik.
Misbruik van werkstyd	- Persoonlike oproepe maak gedurende werksure. - Verlengde middagete breek - Persoonlike sake te doen gedurende werksure
Onbillike of onregverdige advertering/reklame	- Om goedere bedrieglike name te gee / Vals etikettering. - Verkoop tweedehandse goedere as nuwe goedere. - Oordryf die meriete/vermoë van die produk / Valse beloftes - Gebruik fynskrif om belangrike inligting te verberg. - Kritiseer mededingers se goedere. - Uitbuiting van kinders se gebrek aan begrip. - Misbruik van mense met gestremdhede in advertensies. - Advertensie wat geweld aanmoedig. - Advertering van goedere teen 'n baie lae prys om kliënte te lok, maar wanneer

	die kliënt die winkel bereik, is die item nie meer daar nie / Lokaasbemarking. - Advertering van 'n produk wat ekstra items bevat, maar verklaar nie duidelik dat hierdie items uitgesluit is nie.
Pryse van goedere in landelike of plattelandse gebiede	- Opblaas van pryse - Hoër pryse vra vir goedere van minderwaardige gehalte in landelike gebiede.
Belasting en belastingontduiking	- Besighede wat nie al hul inkomste aan die SAID verklaar nie. - Vervalsing van die besigheids finansiële state.

Verduideliking van onetiese / onprofessionele sakepraktyke

Seksuele teistering

- Bestuurder belooft 'n verhoging in salaris / 'n bevordering / Quid pro quo teistering in ruil vir seksuele gunste.
- 'n Skending van basiese menseregte wat normaalweg gebeur wanneer iemand aan bewind sy / haar mag / posisie misbruik, bv. gebaar / opmerkings / aksie / suggestiewe gedrag wat die werker slagoffer maak.
- Die geaffekteerde party is gewoonlik huiwerig om die voorval te rapporteer weens vrees vir viktimisering.
- Seksuele teistering veroorsaak ongemak / vernedering en stoor die werk.

Ongemagtigde gebruik van fondse en hulpbronne in die werkplek

- Hierdie vorm van bedrog is die misbruik van geld sonder voorafgoedkeuring van 'n senior bestuurder.
- Bedrog verhoog die koste van sake doen / raak mededinging / ontmoedig beleggers wanneer pryse verhoog word om die verliese te absorbeer.
- Gebruik van maatskappybates vir privaat gebruik / persoonlike wins.

Misbruik van werksure

- Werknemers misbruik werksure deur laat te kom / vroeg vertrek en langer middagete te neem.
- Werknemers gebruik werksure vir persoonlike gewin.
- Misbruik van werk tyd verminder produktiwiteit en verlies aan winste.
- Besighede kan kliënte verloor en nie die werk se sperdatums nakom nie.

Onbillike advertensies

- Die gebruik van vals of misleidende verklarings in advertensies wat lei tot wanvoorstelling van die betrokke produk, wat verbruikers negatief kan beïnvloed.
- Advertering wat die koper se besluit beïnvloed om 'n produk te koop.
- Besighede kan onwyse advertensie-keuses maak as hulle onder druk verkeer om hul winste te verhoog.
- Onbillike advertensies kan skadelik vir verbruikers wees.
- Sommige advertensies kan as diskriminerend beskou word omdat hulle sekere dele van die bevolking uitsluit / teiken.

Pryse van goedere in landelike gebiede

- Sommige besighede in die landelike gebiede misbruik hul kliënte deur veel meer as wat nodig is by hul pryse te voeg.
- Sommige verbruikers in landelike gebiede het min ekonomiese mag en is kwesbaar vir uitbuiting.
- Besighede kan monopolieë in landelike gebiede vorm en hul pryse eensydig verhoog.
- Dit kan algemene praktyk wees om hoër pryse vir goedere van minderwaardige gehalte in landelike gebiede te betaal.

Belasting / Belastingontduiking

- Korporatiewe belasting en persoonlike inkomstebelasting is die hoofbron van inkomste vir die regering.
- Die betaling van belasting verminder 'n besigheid se winsgrens/marge wat sommige besighede dwing om belasting te ontduik.
- Baie besighede en individue verklaar nie al hul inkomste aan die SAID nie.

- Sommige besighede kan hul finansiële rekords vervals.
- Besighede wat belasting ontduik, kan vervolging en boetes in die tronk kry indien hulle skuldig bevind word.

Strategieë / Aanbevelings / Maniere om onetiese / onprofessionele sakepraktyke te hanteer

Seksuele teistering

- Implementeer interne klagtes en dissiplinêre prosedures.
- Onderrig werkgewers oor seksuele teisteringsake.
- Formuleer 'n beleid rakende seksuele teistering.
- Skep 'n goeie werksomgewing waar alle werknemers se regte en waardigheid gerespekteer word.
- Interne ondersoek moet gedoen word om die erns van die teistering te bepaal.
- Ernstige gevalle / sake rakende seksuele teistering moet by die toepaslike instansies soos die Suid-Afrikaanse Polisiediens (SAPD) aangemeld word.
- Verseker nakoming van die wet / besigheidskode.

Ongemagtigde gebruik van fondse en hulpbronne in die werkplek

- Voer gereelde oudits uit.
- Identifiseer risikogebiede / kwesbare gebiede
- Beperk die aantal werknemers wat toegang tot besigheidsfondse / bates het.
- Implementeer / Stel bedrogvoorkomingstrategieë in plek.
- Onderrig werknemers oor die impak van bedrog.
- Bedrogvoorkoming moet 'n kollektiewe verantwoordelikheid van besigheid en werkers wees.
- Duidelike beleid moet in plek wees sodat werknemers bewus is van wat bedrog beskou word.
- Stel stelsels in die organisasie op vir die rapportering van bedrog en korrupsie.

Misbruik van werk tyd

- Praat direk met die werknemers wat werk tyd misbruik.
- Gedragskode / etiek moet duidelike reëls bevat oor die misbruik van werk tyd.
- Gee opleiding oor die inhoud van die gedragskode / etiek.
- Gedragskode / etiek moet deur alle werknemers geteken word sodat hulle bewus is van die inhoud daarvan.
- Moniteer werknemers om te verseker dat take voltooi word.
- Struktureer werksure sodanig dat werknemers vrye / buigsame tyd vir persoonlike sake het.
- Skep 'n verantwoordelikheidskultuur / versterk spangees sodat alle werknemers verantwoordelik voel vir wat bereik moet word

Onbillike advertensies

- Verbruikers moet onbillike advertensies aan die Advertensie Standaard Owerheid rapporteer.
- Besigheid moet aangemoedig word om hul reklame regverdig en in ooreenstemming met die grondwet te hou.

Pryse van goedere in landelike gebiede

- 'n Besigheid kan met ander besighede in die gebied lobby (netwerk) om die regering te oortuig om infrastruktuur in die landelike gebied te verbeter.
- Vra billike / markverwante pryse vir goedere en dienste.
- Vermoë onetiese sakepraktyke om kliënteloyaliteit aan te trek.
- Ondersoek koste-effektiewe maniere om produkte te vervoer. / Huur 'n groot vragmotor om aflewering aan winkeleienaars in dieselfde area te kombineer.
- Werk saam met verskaffers om afleweringkoste aan afgeleë landelike gebiede te deel.

Belasting / Belastingontduiking

- Dien alle belastingopgawes betyds in.
- Besighede moet die regte bedrag aan die SAID betaal.
- Hou finansiële rekords eerlik en akkuraat.
- Maak seker dat alle finansiële rekords nagegaan en geouditeer word.